

Stockholms
universitet

Kriminologiska institutionen

NMR – våldsbejakande rättighetsbärare?

En kvalitativ tematisk analys om medias konstruktion av
yttrandefrihet och hets mot folkgrupp i förhållande till
NMR och offerskap.

Examensarbete för kandidatexamen i kriminologi, 15 hp

Kriminologi

Grundnivå

Höstterminen 2018

Melike Eren och Julia Moore

Sammanfattning

Det råder en oenighet i samhället gällande den högerextremistiska organisationen NMR och huruvida deras demonstrationer bör klassas som en demokratisk rättighet på grund av yttrandefrihet eller om det borde bedömas som hets mot folkgrupp. Det råder konsensus inom media där NMRs agerande framställs som stötande och upprörande samtidigt som det rättfärdigas ideligen med hänvisning till grundlagen yttrandefrihet. Denna studie har som syfte att öka kunskapen för den spänning som finns mellan lagarna hets mot folkgrupp och yttrandefrihet samt hur lagarna konstrueras i relation till NMR av media i nyhetsartiklar. För att genomföra studien har vi använt oss av tematisk analys där vi har granskat tidningsartiklar från Aftonbladet, DN och SvD. Studiens tidigare forskning har fokuserat på högerextremism i media samt problematiseringar och konsekvenser av medias rapporteringar. Studien tar stöd av tre teoretiska perspektiv; brott som socialt konstruerade, viktimologisk teori och ett kritiskt perspektiv på hatbrott.

Studiens två huvudteman är hets mot folkgrupp och yttrandefrihet. När artiklarna analyserades kunde vi skapa subteman och utifrån våra subteman kunde ett resultat för våra huvudteman presenteras. Utifrån studiens resultat kan vi dra slutsatsen att medias konstruktion av NMR inte är svart eller vit. Organisationen framställs dels som kriminell och våldsam, men också som rättighetsbärare vad gäller organisationens ideologier med hänvisning till demokratin. Det kan tänkas att toleransnivån för organisationen ökar, att de som utsätts för NMRs direkta och indirekta agerande påverkas negativt, samt att allmänheten underskattar de utsattas upplevelser. Därav har vi också valt att undersöka om något offerskap framställs i och med medias rapportering av NMR, och hur förekomsten eller avsaknaden av offerskap kan tolkas utifrån studiens viktimologiska teorier.

Nyckelord: Hets mot folkgrupp, hatbrott, yttrandefrihet, NMR, media och konstruktion

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställning	2
1.3 Avgränsningar	2
1.4 Disposition	2
2. Bakgrund	3
2.1 Nordiska motståndsrörelsen	3
2.2 Hets mot folkgrupp	4
2.3 Yttrandefrihet	4
3. Tidigare forskning	5
3.1 Högerextremism i media	5
3.2 Problematisering och konsekvenser	7
4. Teori	9
4.1 Brott som social konstruktion	9
4.2 Vikarierande offer och idealiska offer	11
4.3 Det kritiska perspektivet på hatbrott	13
5. Metod	14
5.1 Metodval	14
5.2 Materialinsamling	15
5.3 Tillvägagångssätt	16
5.4 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt	16
5.5 Etiska övervägande	17
5.6 Förförståelse, tolkning, validitet och reliabilitet	17
6. Resultat och analys	18
6.1 Tema: Hets mot folkgrupp	19
6.2 Tema: Yttrandefrihet	23
7. Slutsats och diskussion	27
7.1 Framtida studier	30
8. Litteraturförteckning	31
8.1 Litteraturförteckning av internetkällor	33
8.2 Litteraturförteckning av empiriskt material	35

1. Inledning

1.1 Problemformulering

En altererad våg har dragit in över Sverige i samband med att allt fler människor har anslutit sig till den högerextremistiska organisationen, Nordiska motståndsrörelsen (NMR), och runt om i landet syns rörelsen demonstrera i samband med sociala evenemang. Trots att organisationen möter stort motstånd på sociala medier, där det delas inlägg från alla håll och där många medborgare visar på stort rättspatos får NMR mer och mer publicitet och uppmärksamhet i media. Detta kan antas vara precis vad organisationen strävar efter, att få uppmärksamhet, synas och att bli hörda.

Den kontroversiella diskussionen går het i folkmun kring huruvida NMRs demonstrationer ska försvaras under grundlagen *yttrandefrihet* eller om demonstrationerna kan, och bör, klassificeras som *hets mot folkgrupp*. Den svenska grundlagen *yttrandefrihet* skyddas som mänsklig rättighet i FN:s universella deklaration (FN:s konventioner, 2006:6) samtidigt som lagstiftningen är motstridig till den svenska lagen *hets mot folkgrupp*, som lyder ”att det inte är tillåtet att offentligt sprida uttalanden som hotar eller är nedsättande om en grupp av personer” (Åklagarmyndigheten). Den ena fraktionen menar på att det är allas mänskliga rätt att, i Sverige, få uttrycka och framföra sina åsikter samtidigt som den andra fraktionen vidmakthåller att högerextremistiska motståndsrörelser som NMR måste förbjudas. Diskussionen är dock inte lika svart och vit inom nyhetsmedias territorium. Nyheter har ofta en politisk funktion, vare sig den är omedveten eller medveten. Syftet med media är att rapportera om vad som sker i samhället och bilden media sprider påverkar medborgare men också politiska aktörer. Kunskap anses vara makt och den som sprider kunskap kan definitivt anses utöva makt. Alltså har media en maktposition i samhället som påverkar, explicit och implicit, medborgarnas åsiktsbildning (Strömbäck, 2009:13).

I samband med det senaste valåret, 2018, har NMR diskuterats och debatterats kraftigt i media. Många politiker har uppmärksammat problematiken med rörelsens ökning och statsminister Stefan Löfven har uttalat sig i termer om att förbjuda nazistiska organisationer (DN, 18-08-25). Trots denna uppmärksamhet, i media, politiska debatter och i folkmun, är relationen mellan *yttrandefrihet* och *hets mot folkgrupp* i relation till högerextremism ganska utforskad och inte tillräckligt problematiserad. Vi är intresserade av undersöka just medias framställning av den relationen eftersom medias spridning av information kan påverka samhället och medborgarnas bild av ett visst fenomen (Barak, 1994:21). Vi anser att ämnet för denna studie är väldigt

kontroversiellt och kriminologiskt relevant. Många människor utsätts för hot och våld baserat på deras etniska och religiösa tillhörighet men också på grund av organisationens tillväxt samt ökningen av NMRs aktioner. Medias makt spelar en stor roll för individers utsatthet och det behövs problematiseras för att få en djupare förståelse kring fenomenet (Van Dijk, 2012).

1.2 Syfte och frågeställning

Eftersom detta är ett väldigt omdebatterat fenomen och samtidigt kriminologiskt relevant har det intresserat oss. Syftet med studien är att undersöka medias konstruktion av NMR inom ramen för den kontroversiella relationen mellan yttrandefrihet och hets mot folkgrupp. Vi är även intresserade av att studera om offerskapet framställs i samband med NMR i det empiriska materialet. Vår förhoppning är att, genom analyser av tidningsartiklar, kunna bidra med en förtydligad bild till det utforskade området. Således lyder frågeställningarna:

Hur konstruerar media NMR i relation till hets mot folkgrupp och yttrandefrihet?

Hur framställs offerskapet i samband med NMR i tidningsartiklarna?

1.3 Avgränsningar

Vi har behövt göra en del avgränsningar i denna studie för att kunna kontrollera det material vi tar in samt för att inte låta kvaliteten och omfattningen äventyras. Vi kommer endast ta del av artiklar från januari 2017 till nutid eftersom vi anser att det stora politiska upplyftet för NMR har skett nu under de senaste åren. NMR är den enda högerextremistisk organisation som kommer beaktas eftersom det är den största i Sverige (Regeringskansliet, 2018:30). Vi har valt att använda oss av nyhetsartiklar från Aftonbladet, DN och SvD eftersom det är de största tidningarna i Sverige. Vi har dessutom valt att genomgående i studien referera till organisationen som NMR, förkortningen av Nordiska motståndsrörelsen.

1.4 Disposition

Efter det inledande avsnittet kommer bakgrund, tidigare forskning, teori och metod presenteras. Vi kommer redogöra för de centrala delarna av vår studie såsom medias makt, NMR samt lagen om yttrandefrihet och lagen om hets mot folkgrupp. Därefter kommer vi presentera, diskutera och problematisera tidigare forskning som är applicerad dels på det svenska samhället men också utifrån internationella perspektiv. Syftet med detta avsnitt är att tillföra kunskap till vår studie. Teorivalen kommer att diskuteras och motiveras utifrån studiens syfte. Metodkapitlet beskriver vårt metodval, tematisk mediaanalys, hur vi gått tillväga, hur materialet samlats in och varför vi valt de specifika artiklarna. Vi kommer att problematisera kring våra förförståelser

och studiens vetenskapsteoretiska, konstruktivistiska, utgångspunkt. Studiens tillförlitlighet och giltighet kommer att problematiseras, samt etiska överväganden. Slutligen kommer resultatet att läggas fram och utefter det kommer vi reflektera och diskutera studiens utfall och presentera våra slutsatser.

2. Bakgrund

2.1 Nordiska motståndsrörelsen

I Sverige bedöms NMR vara den största högerextremistiska organisationen (Regeringskansliet, 2018:30) och de grundades år 1997 (Expo, 2018). NMR vill införa ett styrelseskick baserat på föreställningen om ras och etnicitet, samtidigt som de förespråkar våld för att uppnå detta mål och är sedan 2015 registrerad i partibeteckning där de tog plats i kommunfullmäktige i bland annat Borlänge och Ludvika (Regeringskansliet, 2018:30). Förutom att sprida sitt budskap är deras taktik att försöka genomföra en politisk förändring genom att sprida information som påverkar attityder, idéer och värderingar. Tidigare hette organisationen Svenska motståndsrörelsen, SMR, men de bytte namn till NMR år 2016 och etablerade sig enligt Expo (2018) som Sveriges mest aktiva högerextrema grupp. Enligt Löow (2015:72) har organisationen en lång tradition av militant utomparlamentarisk aktivism vilket har lett till att många medlemmar avtjänat fängelsestraff i varierande längder. Löow (2015:73) nämner några saker som organisationen uppger sig verka för, dessa är bland annat skyddandet av det svenska folket, repatriering av främlingar och etablerande av en nationell regering. Enligt Brå (2009:12) har de som mål att införa ett totalitärt och nationellt styre genom revolution och ser våldet som en nödvändig del av kampen (ibid., 36). Expo (2018) menar på att NMR är en nazistisk organisation som ser sig själva som en ”revolutionär spjutspets” där deras mål är att avsätta de nordiska demokratierna och införa en enad ”nationalsocialistisk ledarstat” under NMRs ideologiska styrning och politiska kontroll. Organisationen har tydliga militära influenser och organisationsstrukturen är hierarkisk, sluten och präglas av krav på disciplin där de delas in i tre kategorier – medlemmar, aktivister och anhängare. Dessa förväntas sätta organisationens behov i första rum som exempelvis i val av utbildning (Brå, 2009:44). Aktivisterna i organisationen utbildas i hur de ska ”agera på gatan” om konfrontationer uppstår och att bruka våld uppmuntras. Expo (2016) har lyckats identifiera ca 160 personer som ingår i den aktiva ledande grenen under 2015, dock är det många fler anhängare som deltar på NMRs demonstrationer. Enligt Expo (2016) profilerade NMR sig själva som den mest slutna och radikala nazistorganisationen i Sverige, men har ändrat strategi de senaste åren. Trots det är radikalismen och fanatismen densamma. Numer försöker de komplettera gatuaktivismen med

en parlamentarisk gren, detta med syfte att få större genomslag för sina idéer och rekrytera fler aktivister. NMR nämner saker som de vill påverka politiskt på deras hemsida, bland annat införandet av ett totalstopp av all utomeuropeisk invandring (Nordiska motståndsrörelsen, 2018a) och avskaffandet av lagen om hets mot folkgrupp, som enligt dem används för att ”tysta dissidenter” (Nordiska motståndsrörelsen, 2018b).

2.2 Hets mot folkgrupp

En av de bestämmelser som har särskilt stor betydelse vad gäller brott med rasistiska eller främlingsfientliga inslag i brottsbalken är lagen om hets mot folkgrupp. Denna lag grundades år 1948 och fick sin utformning år 1988 (Brå, 2001:6). Hets mot folkgrupp innebär att tala illa om eller hota människor med anledning av deras ursprung, religion, sexuella läggning eller utseende. Hetsen skall rikta sig mot alla i en viss grupp, exempelvis alla invandrare eller alla judar (Nationalencyklopedin, u.å.a). Lagen om hets mot folkgrupp går under brott mot allmän ordning (brottsbalken 16 kap. § 8) och innebär:

8 § Den som i uttalande eller i annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning, döms för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller om brottet är ringa, till böter. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om meddelandet haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spritts till ett stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet. Lag (2002:800).

Enligt Brås rapport (2001:40) är hets mot folkgrupp ett brott som rättsväsendet har svårigheter att hantera då det krävs kunskaper för rasideologisk föreställningsvärlden för att avgöra om det faller under lagen om hets mot folkgrupp.

2.3 Yttrandefrihet

Yttrandefrihet innebär frihet att i skrift, bild, tal eller på ett annat sätt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Alla medborgare är enligt regeringsformen (RF) tillförsäkrade yttrandefrihet (Nationalencyklopedin, u.å.b), men detta innebär dock inte att man får säga vad som helst. Brottsbalkens regler om förtal och förolämpning är de betydelsefulla begränsningarna i medborgarnas yttrandefrihet, och närmast därefter lagen om hets mot folkgrupp. Yttrandefrihetsgrundlagen trädde kraft den 1 januari 1992. De grundläggande bestämmelserna i yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1 469) § 1 och § 5 lyder:

1 § Varje svensk medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt enligt denna grundlag att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Yttrandefriheten enligt denna grundlag har till ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. I den får inga andra begränsningar göras än de som följer av denna grundlag.

5 § Den som skall döma över missbruk av yttrandefriheten eller på annat sätt vaka över att denna grundlag efterlevs bör betänka att yttrandefriheten är en grundval för ett fritt samhällsskick. Han bör alltid uppmärksamma syftet mera än framställningssättet. Om han är tveksam, bör han hellre fria än fälla.

3. Tidigare forskning

Det finns en del relevant forskning som handlar om medias framställningar. Dock upplevdes svårigheter med att finna forskning som fokuserar på både medias konstruktion och framställningar om högerextremistiska grupper, samt huruvida de framställer dessa närmare hets mot folkgrupp eller yttrandefrihet. Majoriteten av studiens valda forskningsrapporter fokuserar på vad för konsekvenser regleringar kring hets mot folkgrupp och yttrandefrihet kan ha. De forskningsrapporter som presenteras nedan förklarar medias makt och dess eventuella konsekvenser i framställningen av högerextremismen i relation till minoritetsgrupper. Intentionen är att med hjälp av forskning få en förståelse för dessa element och återknyta det till studiens resultat.

3.1 Högerextremismen i media

Studios valda forskning om medias framställning av rasism, rasistiska händelser och organisationer bekräftar att dessa representerar en maktutövning, dock fokuserar snarare tidigare forskning på effekterna av dessa maktprocesser.

Forskaren Teun A. Van Dijk (2012) redogör för en teoretisk analys av medias roll vid reproduktion av rasism. Studien är inte utförd i svensk kontext men har fokuserat på västerländskt media och ger en inblick i hur medias framställning av minoritetsgrupper kan ha ett inflytande på allmänheten. Eftersom fokus i denna studie kommer att ligga på konstruktionen av NMR och om det tydliggörs ett offerskap är inte detta något vi explicit ämnar att studera. Dock kommer studien att användas för att förstå vilken makt media kan ha och hur makten kan påverka allmänhetens syn på olika fenomen och grupper. Forskaren Birgitta

Löwander (1998) har undersökt detta i svensk kontext och redogör för hur nyheter skapar kollektiva föreställningar om rasism och antirasism och hur dessa föreställningar skapar en gemensam förståelse av ett fenomen i samhället. Dessa forskningar ger en inblick i hur framställningarna i media kan påverka både den drabbade och samhället i stort, samt hur media kan konstruera rasism, i detta fall den nazistiska organisationen NMR.

Rasism definieras i Van Dijks studie (2012) som etniskt och systematiskt maktmissbruk vilket verkställs av den dominerande europeiska vita gruppen mot olika icke-europeiska grupper. Det sociala maktmissbruket går ut på en illegitim utövning av makt som resulterar i social ojämlikhet (ibid., 15). De inflytelserika publika diskurserna, som exempelvis tidningsartiklar, spelar en speciell roll i återskapandet av dominanta kunskaper och ideologier i samhället (ibid., 16-17). Massmedia är den publika diskursen som har störst inflytande på fördomar av etniska minoriteter, bland annat eftersom många vita människor inte har vardagliga erfarenheter med individer tillhörande andra etniska minoriteter (ibid., 22). Van Dijk (2012) menar att rasism begånget av vita européer har en tradition av att framställas på ett eufemistiskt sätt, exempelvis som diskriminering eller fördomsfullt, och ibland som ”missnöje”. Samtidigt tenderar dock etniska minoriteters negativa handlingar eller attribut att beskrivas på ett mer överdrivet sätt (ibid., 26). Vilket är intressant att studera utifrån vår frågeställning då vårt syfte är att studera på vilket sätt media konstruerar NMR i relation till hets mot folkgrupp eller yttrandefrihet.

Löwander (1998:97) diskuterar också kring medias makt och menar att nationella nyhetsmedier kan sägas ingå i en konsensusskapande process som syftar till att skapa identifikation mellan medborgare och nationalstaten. Det faktum att nyhetsredaktioner inte utforskar rasismens komplexitet och dess legitimering av rasism som ett marginellt problem är en annan form av maktutövning (ibid., 96). Dock fokuserar varken Van Dijk (2012) eller Löwander (1998) på en högerextrem grupp specifikt, vilket professorerna Thomas E. Nelson, Rosalee A. Clawson och Zoe M. Oxley (1998) gör.

Att inte vara fullt medveten om, eller att negligera medias makt är problematiskt eftersom att media har väldigt stor påverkan på läsaren. Nelson, Clawson och Oxley (1998) påvisar detta i sin studie där de har undersökt hur medias framing, medieeffekten, påverkar läsarnas tolerans för Ku Klux Klan (KKK) (ibid., 568). Undersökningsdeltagarna delades in i två grupper där den ena gruppen blev exponerad för nyhetsartiklar som insinuerade att KKKs demonstrationer ingår i yttrandefrihet. Den andra gruppen fick läsa motsatta nyhetsartiklar med fokus på att

gruppens demonstrationer var ett hot mot den allmänna ordningen. Resultaten visade att den grupp som blev exponerad för de nyhetsmaterial som uttrycker KKKs demonstration som en handling utifrån yttrandefrihet påvisade en högre tolerans för organisationen. Den grupp som exponerades för nyheter som uttryckte hot mot allmän ordning visade en lägre tolerans gentemot demonstrationerna. Studieresultatet visar att journalisters sätt att formatera och uttrycka sig på kan i stor grad leda till olika skildringar av samma händelse, situation, fenomen eller problem (ibid., 576). Forskarna är ambivalenta vad gäller resultatets generaliserbarhet men de anser ändå att det kan antas att medieeffekten som observerats i studien inte skiljer sig drastiskt från de flesta andra grupperns effekt (Nelson, Clawson & Oxley 1998).

Gemensamt för de forskningsrapporter som redogjorts ovan är att medias framställning av rasistiska företeelser har ett inflytande på den allmänna uppfattningen, samt vilka konsekvenser dessa kan ha. Vårt mål är inte att undersöka effekterna av medias framställning, utan de olika bilderna som framstår ur medias konstruktioner. Bilderna kan givetvis medföra vissa konsekvenser angående hur den allmänna uppfattningen formas och vilka aspekter av fenomenet som behöver prioriteras av beslutfattarna. Vi anser därför att ovanstående forskning hjälper oss att kunna se de olika konstruktionerna som görs i media samt kunna sätta de i perspektiv till studiens syfte.

3.2 Problematisering och konsekvenser - yttrandefrihet kontra hets mot folkgrupp

Inom detta område fokuserar forskarna på vilka effekter regleringarna kring hets mot folkgrupp och yttrandefrihet kan ha. Forskarna problematiserar effekterna och föreslår eventuella åtgärder, vilket är viktigt att studera för att få en förståelse för den kontroversiella lagen hets mot folkgrupp och lagen om yttrandefrihet, samt deras begränsningar. På så sätt är intentionen sedan att koppla detta till medias framställningar.

Teoretikern Richard Delgado och professorn Jean Stefancic (1997) argumenterar i sin bok *”Must we defend Nazis?”* mot en okontrollerad yttrandefrihet och diskuterar kring vilken negativ påverkan brottet hets mot folkgrupp kan ha på minoriteter som blir offer för det, samt hur begränsning av yttrandefrihet skulle fungera i en rättslig ram. Förolämpningar på grund av ras skadar den drabbades värdighet och självförtroende. Dessa fördomar influerar även samhällets institutioner och förs över till nästa generation (ibid., 4-5). På liknande sätt förklarar professorn Jeremy Waldron (2012) hur offentliga uttryck för ras, etnisk eller religiöst hat skadar de sårbara minoriteternas jämställdhet och värdighet samtidigt som det hotar ett samhälles

åtagande att inkludera människor. Waldron argumenterar kraftfullt för att hets mot folkgrupp bör införas i USA för mänsklig värdighet och respekt för medlemmar av utsatta minoriteter. Värdighet innebär här en persons grundläggande rätt att betraktas som en medlem i samhället. Detta utan att personens medlemskap i en minoritetsgrupp diskvalificerar hen från en vanlig social interaktion (ibid., 105). Stigmatisering på grund av rastillhörighet är enligt Delgado och Stefancic (1997:5) ”de mest fruktbara orsakerna till mänskligt elände, då fattigdom kan elimineras, men hudfärg inte”. Hets mot folkgrupp försvagar det allmänna goda genom att inte bara utföra diskriminering och våld, utan också skapa ett hot mot social fred (Waldron, 2012:4). De som angriper andras värdighet hoppas på att odla fram en traumatisk känsla av att inte vara respekterade och värdiga medborgare, och en känsla över att ständigt vara utsatta för diskriminerande uteslutningar och förolämpningar (ibid., 106-107).

Delgado och Stefancic (1997) menar att yttrandefrihet är inte bara dåligt anpassad för att minska rasismen, utan är oftast kontraproduktiv. Detta bland annat genom att uppmuntra författare, filmproducenter och andra att inte känna något ansvar eller moral i det de skapar, eftersom det finns en marknadsplats för idéer och rationaliseringar. Grupper som gör uppror försöker också använda yttrandefrihet som ett instrument för reformer (ibid., 88). De dominerande bilderna och berättelserna påverkar den offentliga uppfattningen av minoriteter negativt. Detta leder till lägre trovärdighet för minoriteterna som ett resultat av fördomar som finns gentemot dem, som exempelvis intellektuellt otillräckliga, njutningslystna och skämtsamma (ibid., 89). Samhället vill egentligen inte att minoritetsgrupper ska prata ut effektivt för deras egen räkning och genom att stötta yttrandefrihet, oavsett vad det kostar, upprätthåller man dessa principer. Tanken att mer tal och predikande, yttrandefrihet, kan motverka detta system av förtryck är romantiskt och felaktigt (ibid., 90).

Professorn Nihad Bunar (2007) diskuterar kring dessa problem i svensk kontext och synliggör en uppfattning om problematiken kring regleringarna av lagarna. Juridiska handlingar om yttrandefrihet och publiceringar är några av de huvudsakliga källorna för rättsliga åtgärder för vad det gäller främlingsfientlig propaganda i bland annat tidningar och media (Bunar, 2007:174). Bunar (2007) pekar på att problemområdet kring lagarna yttrandefrihet och hets mot folkgrupp har kritiserats och diskuterats från olika håll. Lagen om hets mot folkgrupp har kritiserats av många för att inkräkta yttrandefriheten, samtidigt som lagen om yttrandefrihet gör gränsen till lagen om hets mot folkgrupp väldigt suddig. Ett exempel är massproduktionen av neo-nazistisk propaganda, som poliser inte är tillåtna att konfiskera på grund av lagen om

yttrandefrihet, oavsett vilken typ av hatpropaganda (hets mot folkgrupp). På grund av komplicerade procedurer och rädslan för att begå ett misstag avstår polisen från att utföra några åtgärder överhuvudtaget (ibid., 174). Forskaren Eva Tiby (2011) är också kritisk till hatbrottslagen i svensk kontext, men utifrån ett annat perspektiv. Enligt Tiby (2011: 209) är hatbrott i juridiken en konstruktion. Att ta reda på förekomst och omfattning av utsatthet för hatbrott är problematiskt och det är svårt att bevisa hatbrottsmotiv. Flera av de forskare som är med i Tibys studie (2011: 112) är överens om att något måste göras åt denna typ av brott eftersom att hatbrott är ett problem som handlar om makt, andrafiering och mänskliga rättigheter.

Sammanfattningsvis kan det tolkas som att författarna anser att gränsen mellan yttrandefrihet och hets mot folkgrupp är diffus. Det blir tydligt att det råder en spänning mellan dess principer. Yttrandefriheten kan sägas användas som en sköld vid uttryckandet av nazistisk propaganda, samtidigt råder det svårigheter med att döma någon för hets mot folkgrupp. Yttrandefrihet är en grundlag och svår att förändra (Nationalencyklopedin, u.å.c) men studiens tidigare forskning visar på att lagen om hets mot folkgrupp är dock en väldigt viktig bestämmelse för ett demokratiskt samhälle.

4. Teori

Nedan kommer studiens teorival att presenteras, problematiseras och diskuteras. Inledningsvis kommer teorier som förklarar medias roll i konstruktionen av NMR att presenteras. Sedan kommer vi att presentera viktimologiska teorier som ska användas för att förstå hur offerskapet framställs i samband med NMR. Till sist kommer ett kritiskt perspektiv presenteras för att kunna problematisera lagen hets mot folkgrupp och varför yttrandefrihet ibland förstärks i samband med NMR.

4.1 Brotts som social konstruktion: Medias roll

Grunden beträffande vår studie är att brott är social konstruktion samt att brottsliga handlingar konstrueras, bland annat av media. Vissa handlingar får större utrymme i media än andra, och vissa handlingar anses som mer brottsliga gentemot andra. Forskning som berör medias konstruktioner visar att de har stor påverkan på människors uppfattningar om olika företeelser.

För att förstå hur media konstruerar nyheter krävs det att man, implicit och explicit, granskar processerna i och med medias spridning av information. Hur media framställer de fenomen de

skriver om har en grund i landets sociala, politiska och psykologiska kärna och i denna moderna tid har massmedia blivit den största information-och kunskapskällan. Det är via media vi lär oss om världen utanför vår egen (Barak, 1994:3). Media bestämmer vilken typ av brottslighet de vill rapportera om och artiklarna skapar en social verklighet kring brott vilket även formar läsarens uppfattning (ibid., 21). Media väljer dessutom att skriva mer om viss typ av brottslighet samtidigt som de väljer att negligera andra brottskategorier och rapporteringen sympatiserar med vissa offer medan andra offer får "skylla sig själva". Det är utan tvivel korrekt att påstå att kvaliteten i medias rapportering varierar väldigt mycket (ibid., 31) och brottsnyheterna idag är väldigt förenklade och kan vara stereotypiska. Media socialt konstruerar brottslingarna samt offren (ibid., 35). Barak (1994) menar på att medias konstruktion och rapportering av brott bidrar till att reproducera eller minska brottsligheten, vilket är desto allvarigare att bejaka än de politiska konsekvenserna (ibid., 8).

Kopplingen mellan media, samhället och den kriminologiska läran är alltså väldigt komplext men också väldigt essentiell för att förstå de dynamiska samspelet (Barak, 1994:5). Det finns ett samspel mellan media och deras källor, bland annat polisen. Media rapporterar i stort sett det som källan ansett viktigt att förmedla vilket gör att den information media får angående brott är partisk (Chermak, 1994:98). Polisen delar med sig och media rapporterar om de händelser som är viktiga för oss och på något sätt avbildar samhället (ibid., 96) vilket är de brott som säljer och det innebär att de ska vara dramatiska, aktuella och kräver någon form av tvist. Vanligare brott, exempelvis inbrott, är inte tillräckligt dramatiskt och hamnar därför inte på tablån (ibid., 99), vilket kan antas leda till en skev bild av verkligheten.

Hur media påverkar oss kan förstås med hjälp av begreppet *priming*. Priming beskrivs som förmågan att omedvetet göra en aktivering av en mental representation i hjärnan som medför att vi kopplar ord eller objekt till något eftersom vi blivit stimulerade till att göra denna omedvetna koppling. Denna aktivering ökar tillgängligheten och tendensen till att vi omedvetet använder oss av den mentala representationen i våra handlingar och senare tolkningar (Smith, et. al., 2015:572). En central del inom teorin är att vi associerar vissa saker till specifika fenomen men inte andra. När vi läser om något eller hör om något gör vi omedvetna tankeanknytningar. Varför vi gör det kan bland annat grunda sig i att media, sen tidigare, har skapat dessa anknytning åt oss. Strömbäck (2009) tar upp ett tydligt exempel i sin bok och förklarar att det finns noder som vi associerar med varandra, till exempel Reinfeldt – moderaterna – låga skatter. Reinfeldt och moderaterna förespråkar många andra förslag än just

lägre skatter men varför vi gör just den kopplingen beror på att skatteområdet är den form av rapportering media ofta fokuserar på när det gäller moderaterna. Med andra ord är det den information som når medborgarna i störst utsträckning (ibid., 115). Det som händer när vi ser ett ord eller ett objekt och direkt associerar det med något är vad priming handlar om. Medias innehåll och rapportering är en form av yttre stimuli som påverkar människan och leder till att vi gör en bedömning av något. Hur dessa bedömningar görs är starkt förknippat med de tidigare kunskaper och erfarenheter människan har och det kan därför ses som att det görs en konstruktion av det yttre stimuli (ibid., 116).

Högerextremistiska organisationer är inget nytt men brottsligheten kring organisationen är annorlunda och med stöttning av ovanstående teorival kan vi försöka förstå hur media konstruerar NMR utifrån olika brottsperspektiv samt undersöka tendensen att framställa organisationen utifrån dess exceptionella brottslighet. Syftet med dessa teorier är att förstå varför vissa brott uppmärksammas och andra inte. Medias sätt att framställa ett brott och offer kan påverka allmänhetens syn på dessa och huruvida de konstrueras närmare yttrandefrihet eller hets mot folkgrupp. Det blir tydligt utifrån teorierna att det rör sig om en process där samma fenomen tolkas olika och brott blir en social konstruktion.

4.2 Vikarierande offer och det idealiska offret

Genom att framställa ett offer i samband med den nazistiska organisationen NMR antar vi att media samtidigt framställer organisationen som brottslig. Vi anser det viktigt att analysera artiklarna utifrån ett offerskap, då det ger oss möjlighet att få en bredare förståelse av medias framställning. Därav har vi valt att ta med nedanstående teorier som grund för denna studie.

Inramning av vår förståelse kring hatbrott grundar sig i hur vi har ”primats” med ordet och innebär för de flesta en kontext av våld och hot som i regel riktas mot stigmatiserade grupper, bland annat etniska minoriteter. Det är ett maktutövande som grundar sig i att hålla kvar den bild som finns av en hierarkisk social ordning. Hatbrott sker ofta i ett försök att försvara hegemonin i förövarens grupp, som anses hotad, och återställa den lämpliga ordningen i de underordnades grupp (Perry, 2001:10). Definition av Perry (2001) är väldigt passande i denna studie och tillämpningsbar för analysera och förstå hur media konstruerar NMR och hur de förhåller sig till offerskap.

Fördomsinriktade brott berör inte bara offret på individnivå utan risken finns att alla som tillhör samma sociala grupp påverkas. Effekten av detta benämner Perry och Alvi (2011) för *Vicarious victims* och innebär att individerna i den utsatta identifierbara målgruppen upplever likartade emotionella och beteendemässiga mönster även om de inte är direkt utsatta. Hur dessa känslor och beteenden tar sig uttryck är väldigt komplexa reaktioner av chock, ilska, rädsla, sårbarhet och underlägsenhet. Det finns också en stor känsla av att fördomsinriktat våld upplevs som normativt vilket kan leda till en negativa förändringar inom den stigmatiserade sociala interaktionen (ibid., 57). Inom de etniska minoritetsgrupperna ökar risken att utsättas för hatbrott vilket leder till ett tankesätt där individerna förväntar sig att bli utsatta. Medvetenheten kring att utsättas för brotten och den normativitet som samhället ingjuter kring aktionerna påverkar grupperna och skapar rädsla samt stor oro hos människorna (ibid., 69).

För att studera medias eventuella föreställning av offer har vi valt att ta med ovanstående teori *Vicarious victims* men också det viktimologiska begreppet *det idealiska offret* (Christie, 2001). Dess implikation är att vissa kriterier bör fyllas för att en individ som utsatts för brott ska identifieras som ett berättigat offer. Vad som innebär att vara ett idealiskt offer har Christie sammanfattat i sex kategorier, 1) man bör anses som svag, till exempel att man är äldre, 2) ha en hedervärd sysselsättning, till exempel yrke, 3) man bör vara på en ansedd plats är brottet begås, 4) gärningspersonen som utsätter personen för brottet bör vara ”stor och ond”, 5) ingen personlig relation till gärningspersonen, 6) offret bör ha en status som gör att man anses anförtrolig och därmed kan kräva sin roll som ett idealiskt offer. Därav kan det idealiska offret snarare ses som exempelvis en ung kvinna som utsätts för omotiverat och oprovocerat brott av en okänd gärningsman på väg hem från jobbet. En man med etnisk minoritetsbakgrund som utsätts för hatbrott på allmänt område kommer inte, utifrån Christies kategorier, tolkas som ett idealiskt offer (ibid., 47).

Som nämnt ovan, är det viktigt att gärningspersonen i brottet är en ond och dålig människa samt att ett lidande hos offret uppmärksammas. Är brottet mer abstrakt blir det svårt att identifiera en gärningsman och därför också ett offer. När vi analyserar media är det väldigt viktigt att förstå den processen eftersom NMR sällan består av en specifik gärningsman som utsätter ett specifikt offer. De här teorierna kan dock hjälpa oss att identifiera en eventuell offerdiskurs, även om det inte handlar om ett individuellt offer, samt förstå det sammanhang den presenteras i. Många grupper och människor påverkas av NMR även om de inte är explicit utsatta. Vare sig

media har med eller saknar en offerdiskurs kan konstruktionen förstås med hjälp av viktimologiska teorier.

4.3 Det kritiska perspektivet på hatbrott

Det är en svår balansgång mellan lagen yttrandefrihet och hets mot folkgrupp och det råder oenighet i hur vissa aktioner bör klassificeras. Lagar som hatbrott och hets mot folkgrupp har mött stor kritik i många delar av världen då lagarna anses överträda yttrandefriheten.

Forskarna Jacobs och Potter (1998) anser att konstruktionen av lagen om hatbrott samt hets mot folkgrupp grundar sig i någon form av gemensam bestämmelse av fördomars mening och hur dessa fördomar ger sig uttryck i kriminella handlingar. Forskarna är kritiska till lagarna hets mot folkgrupp samt hatbrott och anser att lagarna är skapade på grund av den trångsynthet som finns i samhället. Fördomar är ett väldigt diffust fenomen och det är, enligt forskarna, orimligt att skapa lagar utifrån människors värderingar även om de värderingarna skiljer sig från de vanliga normerna (ibid., 27). Detta är en central del av den kritik forskarna riktar till lagen hets mot folkgrupp och anser lagen vara ett hot gentemot yttrandefriheten (ibid., 28). Forskarna är även tveksamma till om det är rimligt att rättfärdiga ett hårdare straff på grund av att gärningen begicks utifrån fördomar och de menar på att andra motiv till brott är minst lika klandervärda och bör tas på lika allvar. Andra forskare, som Perry och Alvi (2011), hävdar dock motsatsen. Hatbrott tar mer psykisk och fysisk skada hos offren samt att brotten drabbar inte bara en individ utan alla som tillhör samma grupp. Jacob och Potter (1998) är kritiska till att vissa offer ska skyddas mer än andra på grund av annan etnisk tillhörighet (ibid., 90-91) och de menar på att en hög toleransnivå mot fördomarna är det pris vi betalar för rätten till yttrandefrihet (ibid., 128).

Nazistiska och rasistiska brott är varken något som är nytt eller något som ökar, enligt Jacobs och Potter (1998:63), och de ifrågasätter starkt allvaret och omfattningen av lagstiftningen hatbrott. De hävdar att den okritiska debatten kring hatbrott är problematisk utifrån ett socialpolitiskt perspektiv. Jacobs och Potter (1998) anser att media framställer lagen hatbrott likt en epidemi som har drabbat världen. Genom att media för en negativ och panikartad diskussion kring minoritetsgruppernas utsatthet kan det leda till ett ännu bredare utanförskap och bidra till den självuppfyllande profetian (ibid., 64). Vi anser att detta är en viktig kritik eftersom många forskare och teoretiker hävdar det motsatta, att negligeringen av hatbrott leder till stigmatisering (Waldron, 2012 & Delgado & Stefancic, 1997).

Jacobs och Potter (1998) för en ifrågasättande diskussion kring lagarna hets mot folkgrupp och hatbrott. Är det så att lagarna har tagit för stort utrymme och är ett hot gentemot den yttrandefrihet samhället tar för givet? För att inte få ett för snävt material är det viktigt att vi studerar de två lagarna kritiskt och granskar medias konstruktion utifrån ett kritiskt perspektiv för att öka transparensen och ha en så hög intersubjektivitet som möjligt.

5. Metod

I detta avsnitt ska vi redogöra och diskutera kring den metod vi använder oss utav för att analysera vårt material. Sedan kommer insamlingen av material samt urvalet och tillvägagångssättet diskuteras. Även etiska principer och forskningskvalitet kommer att redogöras.

5.1 Metodval

Denna studie bygger på en kvalitativ forskningsstrategi där tonvikten ligger på ord. Den kvalitativa forskningsstrategin är induktiv, konstruktionistisk och tolkande till sin art (Bryman, 2014:340). Till skillnad från kvantitativ metod ger kvalitativ metod förutsättningar för förståelse av perspektiv och miljöer, och är nödvändigt för att upptäcka samhällets olika mekanismer (Ahrne & Svensson, 2015:12).

Den här studien kommer att använda sig utav tematisk mediaanalys för att besvara frågeställningar om hur NMR framställs i relation till lagen om yttrandefrihet och hets mot folkgrupp i medias tidningsartiklar. Tematisk analys syftar till att undersöka innehållet i berättelser, alltså vad som sägs eller beskrivs (Rennstam & Wästerfors, 2015:59). Metoden kan vara en essentiell eller realistisk metod som rapporterar erfarenheter, betydelser och deltagarnas verkligheter, men kan också vara en konstruktiv metod som undersöker hur olika verkligheter, erfarenheter och händelser är effekten av ett utbud av diskurser som finns i samhället (Braun & Clarke, 2006:9). Denna analysmetod är en av de vanligaste angreppssätt när det gäller kvalitativ data och används för att identifiera mönster, centrala teman och subteman (Bryman, 2014:528). Tematisk analys innebär att man söker igenom sin datainsamling, som kan vara intervjuer eller ett antal texter, för att hitta upprepade mönster av mening. Bryman (2014) föreslår att vid tematisk analys ta hänsyn till repetitioner, språkliga kopplingar, återkommande ordval och liknande vid sökandet efter teman (ibid., 529). En noggrann undersökning av vilka ord som

förekommer tillsammans med andra ord kan utgöra en utgångspunkt för en tematisk analys (ibid., 289). Teman och subteman uppnås genom noggrann, upprepade läsning av det som utgör studiens data vilket i detta fall är nyhetsartiklar. Ett tema fångar något som är viktigt i relation till forskningsfrågan och representerar något typ av svar eller mening inom datainsamlingen (Braun & Clarke, 2006:10).

En av fördelarna med tematisk analys är dess flexibilitet (Braun & Clarke, 2006:4) men avsaknaden av koncisa och klara riktlinjer i användningen av metoden har gjort att metoden har hamnat under kritiken ”anything goes” för kvalitativ forskning (ibid., 5). Kritik som brukar riktas mot kvalitativ forskning är den bristande generaliserbarheten (Svensson & Ahrne, 2015:26) och subjektiviteten (Bryman, 2014:368). Kvalitativa resultat bygger i en stor uträkning på forskarnas uppfattningar om vad som är viktigt och betydelsefullt (ibid., 368).

5.2 Materialinsamling

Vi har avgränsat studiens material till åren 2017-2018, då vi anser att det är under de senaste åren som NMR har fått mer publicitet och strålkastarljus. Vi sökte efter artiklarna dels med hjälp av “ArtikelSök” och “Mediearkiv” som finns i Stockholms universitetsbiblioteks hemsida. Begränsningarna, tidsperioden 2017 till 2018, och val av tidningar skrevs i sökfältet. Nyckelorden var *NMR *Nordiska motståndsrörelsen, *Dagens nyheter, *Svenska dagbladet och *Aftonbladet i olika kombinationer. Vi använde oss också av de sökmotorer som finns på tidningarnas hemsida. När vi samlat in de tidningsartiklar som kändes relevanta för studien och inom rätt tidsram bestod materialet av 26 artiklar. Efter den första grundliga analysen av materialet valde vi att endast fortsätta med 18 av de från början 26 artiklarna. De 8 artiklarna som föll bort var krönikor som vi uppfattade lite för personliga och vi ville fokusera på de artiklar som var så neutrala som möjligt och i den mån det går.

Vårt datamaterial består av artiklar från *Aftonbladet*, *DN* och *SvD*. Vi valde dessa tidningar eftersom de är välkända och bland de största tidningarna. DN och SvD är dagspress och Aftonbladet är kvällspress, det tillsammans med tidningarnas olika politiska perspektiv kan antas leda till intressanta differenser i nyheternas skildring. För att uppnå en medvetenhet om de valda tidningarnas bakgrund sammanställdes dessa med intentionen att få en förståelse för inom vilka ramar som artiklarna producerades. Aftonbladet beskriver sig själva som obunden socialdemokratisk och har som policy att bland annat utgå från läsarens perspektiv och kritisk granska makthavare i offentlig sektor (Aftonbladet, 2016-10-19). DN hävdar att de är

oberoende av några partier, ekonomiska maktsfärer eller organisationer. Deras politiska hållning är liberal och enligt dem redigeras tidningsartiklarna i en ”liberal och frisinnad anda” (DN, 2008-02-28). SvD har enligt deras hemsida i syfte att ”informera, upplysa, kritisk granska och driva opinion”. Ledarsidan beskrivs som obunden moderat, konservativ och liberalistisk (SvD, u.å.).

För att finna relevanta data för denna studie har urvalsstrategin varit målinriktat urval. Denna urvalsstrategi används när forskare inte har som mål att slumpmässigt välja fall för forskningen, utan väljer ut fall på ett strategiskt sätt och det gör att det följer svårigheter med generalisering (Bryman, 2014:392). Eftersom målinriktat urval är i grunden en strategisk metod och har som mål att skapa överensstämmelse mellan forskningsfrågor och urval (ibid., 434) valdes denna strategi, då detta förenklar datainsamling av de material som går i enlighet med studiens forskningsfråga.

5.3 Tillvägagångssätt

Kvalitativt material bör enligt Rennstam och Wästerfors (2015:75) läsas noga och långsamt samtidigt som olika innehåll markeras. I linje med detta började vi med att läsa alla de insamlade artiklarna ett flertal gånger utan att föra anteckningar. Därefter lästes de igen och vi kunde plocka fram teman som vi sedan sorterade (Burcar, 2014). Upprepade företeelser delades in i teman som därefter delades in i subteman, som vi ansåg ha betydelse för frågeställningen (Bryman, 2014:528). Slutligen, i samband med sorteringen tematiserade vi artiklarna för att närma oss studiens forskningsfråga. Vissa artiklar kopplades till ”hets mot folkgrupp” och andra till ”yttrandefrihet” utifrån de citat vi fann i texten. Vi valde att dela in artikelsamlingen på detta sätt för att få en bredare bild av hur citaten kunde tillämpas med tidigare forskning och teori (Burcar, 2006:22). ”Hets mot folkgrupp” och ”yttrandefrihet” är de övergripande begreppen i studien, således benämns dessa som de centrala temana. Subteman under temat ”hets mot folkgrupp” är *hot, våld* och *rädsla*. Under ”yttrandefrihet” är subteman *demokrati, rättigheter* och *grundlag*.

5.4 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

Den vetenskapsteoretiska utgångspunkten för denna studie är ontologi med ståndpunkten konstruktionism. Konstruktionism innebär ifrågasättandet av att kategorier som exempelvis kultur är redan givna enheter eller en yttre verklighet som sociala aktörer inte kan påverka (Bryman, 2014:36). Enligt konstruktionismen är sociala företeelser och kategorier skapade via

socialt samspel och ändras ständigt (ibid., 37). Människors tolkningar blir det centrala och deras tolkningar och definitioner är grundläggande för det som sker i samhället (Sohlberg & Sohlberg, 2013:59).

Kunskap är något som människan skapar tillsammans med andra människor via sociala processer och vi tenderar att välja människor som är lika oss i allt från åsikter, ålder, kön, men också etnicitet. Via konstant interaktion med andra bildar vi erfarenheter och vetskap. All interaktion är därför essentiell för oss och framför allt den interaktion som sker via språk (Burr, 2003:5). Beskrivningen och konstruktionen av vår världsbild innehåller alltså scheman av våra sociala handlingar och skapas av de som har makt i samhället, bland annat massmedia, eftersom de implicit bestämmer hur samhället och normer ska definieras (ibid., 6).

5.5 Etiska överväganden

I vetenskapliga studier är det viktigt att undvika negativa konsekvenser för berörda uppgiftslämnare eller deltagare (Vetenskapsrådet, 2002:5). Då denna studies material är tidningsartiklar, ses författarna till artiklarna som uppgiftslämnare. Författarna till artiklarna betraktas vara medvetna om och samtyckt till att artiklarna kan komma att användas som analys och tolkningsföremål, då dessa är offentligt publicerade.

5.6 Förförståelse, tolkning, validitet och reliabilitet

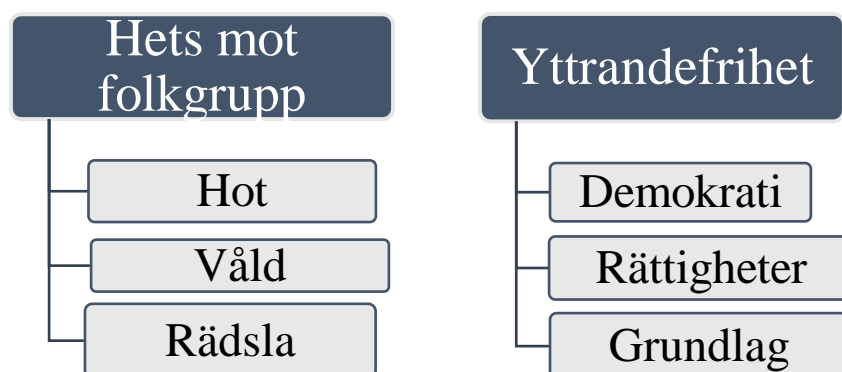
Förförståelse innebär att vi inte uppfattar verkligheten med endast våra sinnen. Vi formar även vårt sätt att se på verkligheten via tolkningar (Thurén, 2007:58). Även vetenskapliga teorier och politiska ideologier bygger till stor del på förförståelse och Thurén menar att vi inte kan förstå något utan förförståelse (ibid., 60). Växelspelet mellan förförståelse och erfarenhet visar att dessa förutsätter varandra i en ständig kretsång (ibid., 61). Här är det viktigt att ha i åtanke att både författarna till denna studie och författarna till artiklarna har en förförståelse för olika företeelser. En gemensam utgångspunkt för författarna för denna studie är att båda är kriminologistudenter och kritiskt inställda till högerextremistiska, främlingsfientliga rörelser. Vi anser även att utvecklingen av NMR i Sverige är allvarlig och bör studeras. Av denna anledning krävs det att vi är noga med att lägga våra egna förförståelse åt sidan och tolka materialet på ett så objektivt sätt som möjligt.

Tolkning är en osäker verksamhet då den påverkas av betraktarens värderingar, förförståelse och kontext, vilket gör det sällan intersubjektivt testbart (Thurén, 2007:103). För att

intersubjektiv testbarhet ska uppnås är kravet att förförståelse och värderingar ska spela så lite roll som möjligt (ibid., 172) vilket vi har tagit hänsyn till vid tolkningen av materialet. För att utföra analysen så bra som möjligt lästes materialet ett flertal gånger. Forskning kan aldrig vara värderingsfri, dock bör man säkerhetsställa att det inte finns någon okontrollerad inverkan från värderingar samt är det viktigt att uppvisa reflexivet i forskningsprocessen (Bryman, 2014:44). Reflexivitet betyder att forskare ska reflektera över konsekvenserna av sina metoder, värderingar och beslut när det handlar om den kunskap om den sociala verkligheten som de framställer (ibid., 639).

Validitet innebär att man undersöker det som är avsett att undersöka och ingenting annat (Thurén, 2007: 26). För att uppnå validitet i denna studie har begränsningarna i materialet gjorts efter studiens frågeställning och olika nyckelord har använts vid sökningen av artiklar. För att argumentera för slutsatsernas giltighet förankras de till teori och material. Reliabilitet innebär tillförlitlighet, att mätningarna är gjorda på ett korrekt sätt (ibid., 27). För att uppnå en god reliabilitet, tillförlitlighet, redovisas uppgifter, information och citat noggrant i studien. Kvalitativ forskningsmetod baseras på att forskaren tolkar sitt material och det kan utifrån det vara svårt att förhålla sig till validitet och reliabilitet. Istället är det viktigt att visa transparens, genomskinlighet, för att påverka studiens trovärdighet. Detta kan uppnås genom att redovisa forskningsprocessen tydligt och redogöra för eventuella tvivel och svårigheter. Med syfte att göra studien så transparent som möjligt har tillvägagångssättet och tolkningarna redovisats tydligt (Svensson & Ahrne, 2015:26).

6. Resultat och analys

Analysen är gjord utifrån ovanstående ramverk. I detta avsnitt kommer resultatet och analysen av tidningsartiklarna att redogöras. Avsnittet består av två rubriker, “hets mot folkgrupp” och

“yttrandefrihet”, som är de två centrala teman i studien. Vi kommer att redogöra för hur artiklarna förhåller sig till de två olika lagarna vid framställningarna av NMR och hur offerskap framställs i samband med NMR. Under rubrikerna kopplas därefter vårt material till tidigare forskning och teori och utifrån de kommer vi diskutera vårt sammanställda resultat. Vi kommer att använda oss av citat och meningar från artiklarna för att göra materialet så transparent som möjligt. Vi kommer sedan utveckla kontexten kring citatet eller meningen för att sätta in det i rätt sammanhang och för att tydliggöra hur vi analyserat materialet.

Utifrån de material som vi har analyserat med temat hets mot folkgrupp har vi hittat subteman som är gemensamt återkommande i de tre valda tidningarna. Dessa subteman ger beskrivningar av organisationen NMR och ger oss en bild av medias framställning. De återkommande subteman vi har hittat under huvudtemat “hets mot folkgrupp” är *hot*, *våld* och *rädsla*. Vi har upptäckt artiklar som framställer NMR som odemokratiska och kring anledningar att förbjuda deras demonstrationer. Organisationen beskrivs som våldsam och hotfull i samtliga artiklar som har analyserats. Det var desto svårare att hitta subteman utifrån perspektivet yttrandefrihet men de subteman som var återkommande och gemensamt i många artiklar var *demokrati*, *rättighet* och *grundlag*.

6.1 Tema: Hets mot folkgrupp

Majoriteten av artiklarna som har varit empiriskt material för studien konstruerar den nazistiska organisationen NMR som en våldsbejakande och hotfull organisation, och i vissa artiklar som en organisation som hotar demokratin.

Polisen har i dagsläget inte befogenhet att hindra militanta nazister från att sabotera den demokratiska processen med sin närvaro. NMR får demonstrationstillstånd – även på platser där de utgör ett direkt hot mot utsatta grupper (Aftonbladet, 2018-08-25).

Det NMR:s medlemmar utför är aktiviteter och handlingar som är att betrakta som låggradig terror mot befolkningen. Hat och hot, regelrätt misshandel och misstänkta planerade mordförsök, övergrepp i rättssak, hot mot människors barn. Stalking och bevakning, övervakning och dokumentation av människor, deras rörelser och aktiviteter, uthängning av personer med persondetaljer, eftersökning av människors identiteter (DN 2018-05-28).

Polisen har tillåtit nazisternas demonstration trots att det uppenbarligen finns problem med våld och hot (SvD 2018-07-06).

DN uttrycker, i bland annat, två artiklar en stor oro för organisationens framväxt och skriver i en artikel att *"Nazisterna besitter ett våldskapital"* (2018-05-28) och i en annan artikel att *"Våldsbejakande extremister hotar den svenska demokratin"* (2018-06-14). Media betonar organisationen som kriminell, förskräcklig och dess negativa avspeglning av samhället. De presenterar de brottsliga handlingar som organisationen utfört och genom att använda begrepp som "hat", "hot", "misshandel" och liknande, framställer media NMRs medlemmar som brottslingar. Media kritiserar också det faktum att NMR får demonstrationstillstånd trots att de utgör ett hot, detta genom att hänvisa till polisens befogenheter. Detta går i enlighet med Bunars (2007:174) argument om att polisen upplever svårigheter att utföra åtgärder på grund av bland annat komplicerade procedurer.

(...) NMR, har satt sin prägel på Almedalsveckan i Visby med hot, våld och störande av allmän ordning (SvD, 2018-06-18).

Under Almedalsveckan i år beviljades NMR mötestillstånd i hamnen i Visby. Det resulterade i rädsla, oordning och våld" (SvD, 2018-08-08).

Ovanstående citat är ytterligare exempel på hur organisationen beskrivs utifrån studiens subteman våld, hot, och rädsla. De ord och teman som används vid framställandet av NMR startar en aktivering av koncept som vi kopplar samt associerar med något negativt. Dessa kopplingar och associationer blir en konsekvens av priming-effekten. Att bli stimulerade med NMR som en våldsam och hotfull organisation kan öka tendensen till att vi omedvetet använder oss av dessa mentala representationer i våra tolkningar av organisationen (Smith, et. al., 2015:572). Organisationens ideologiska grund åsidosätts vilket gör att de representationer som har med ideologier att göra stimuleras inte i samma utsträckning. Det är sällan nyhetsredaktioner utforskar rasismens komplexitet utan istället skapar media förståelse hos läsaren genom att mer frekvent lyfta fram organisationens våldsbejakande och hotfullhet (Löwander, 1998:96). Uppfattningen av NMR blir då snarare att det är en våldsam och stökig organisation, som är ute efter att skapa kaos i samhället och få uppmärksamhet istället för att det framställs som en nationalistisk organisation som är ute efter att återta den vita makten. Organisationens framträdande går även i enlighet med Perrys (2001:10) definition av att hatbrott är ett maktutövande som grundar sig i att hålla upprätthålla bilden av en hierarkisk social ordning. En tidigare medlem i organisationen bekräftar Perrys (2001) definition och hävdar att *"NMR är en militant nazistorganisation vars övertygelse är att även om de skulle ta*

makten genom en fredlig revolution så skulle efterspelet bli blodigt. De tränar inför revolutionen och ett raskrig. Alla som inte är nordiska eller vita är fiender (DN, 2018-06-14)”.

I en artikel i DN (2018-05-03) skriver en journalist att “*Säpo vill ogärna kalla de högerextrema grupperna för hot mot rikets säkerhet, utan menar att det är enskilda personer som drabbas*”. Skribenten vill snarare fokusera på de attacker och hot som NMR har riktat och att de “*livnär sig på vår rädsla*” men förnekar, trots Säpos kommentar, frågan om enskilda offer och etniska minoritetsgruppers utsatthet. Trots att det förekommer berättelser om diskrimineringar och rasism i ledande nyhetsartiklar aktualiseras inte ämnet om de vardagliga problem som immigranter och etniska minoriteter stöter på (Van Dijk, 2012:24). Det blir tydligt vid analysen av artiklarna att det rör sig om en avsaknad av offerdiskurs. En stor majoritet av artiklarna framställer endast organisationens våldsbejakande handlingar men inte vilka som blir offer för dessa, minoritetsgrupperna. Detta kan tänkas grunda sig i det faktum att lagen om hets mot folkgrupp är suddig vilket leder till att poliserna undviker att utföra några åtgärder (Bunar, 2007:174), samtidigt som media tar information från polisen vid rapportering av hets mot folkgrupp (Chermak, 1994:98). Brottet hets mot folkgrupp framställs inte uttryckligen i majoriteten av artiklarna. Bristen av problematisering av organisationens ideologi leder till en ignorans av olika gruppers utsatthet. På så sätt förbises orsakerna till brottsutsatthet, som exempelvis etnicitet, och diskussionerna förs istället kring brottsutövarna. Media frångår helt att rapportera om etniska minoriteters utsatthet och de händelser som drabbat någon enskild individ som media skriver om gäller i så fall politiker, vita, eller andra minoriteter, exempelvis HBTQ-grupper. På så sätt sympatiserar media med vissa offer samtidigt som andra människor ignoreras (Barak, 1994:31). Detta kan bero på att individer i minoritetsgrupper inte uppfyller kriterierna för att framställas som ett idealiskt offer. En man med etnisk minoritetsbakgrund som utsätts för hatbrott av NMR på allmänt område kommer inte framställas som ett idealiskt offer eftersom han inte uppfyller Christies (2001) krav (ibid., 47) och därigenom inte identifieras som offer i media. Vi anser att det är en viktig konsekvens som bör tas upp och diskutera kring då det är oundvikligt att inte ta avsaknaden av offerdiskursen i beaktning.

För att studera och förstå medias framställning av NMR är det centralt att betrakta utifrån ett offerperspektiv då det kan förklara varför medias framställer organisationen som de gör (Barak, 1994:3). NMRs hot berör alla som tillhör samma etniska grupp och Perry och Alvi (2011) menar på att alla som ingår i samma minoritetsgrupp upplever likartade emotionella och beteendemässiga mönster. Även om de inte är direkt utsatta av NMRs hot och våld ökar risken

att de människor som identifierar till samma minoritetsgrupp känner sig indirekt utsatta, med andra ord vikarierande offer (ibid., 69). Vi vet att grupper kan utsättas för brott men brotten är sällan av samma karaktär som personbrott med hatmotiv och rapporteras därför inte på samma sätt. Hets mot folkgrupp kan anses som ett brott som är jämförelsevis svårare att identifiera och utreda än exempelvis misshandel, och det är svårt att identifiera offer när det gäller en hel grupp. Hatbrott i juridiken är en social konstruktion (Tiby, 2011:209). Samtidigt är det problematiskt att ta reda på förekomst och omfattning av utsatthet för brottet på grund av svårigheterna med att bevisa hatbrottsmotivet (ibid., 205).

Vi finner det värdefullt att nämna att de få artiklar som diskuterar lagen hets mot folkgrupp i samband med NMR är debattartiklar. En artikel hänvisar till forskare, jurister och experter och anser att "*Sverige bör och kan stoppa offentliga nazistmöten, med hänvisning till lagen om hets mot folkgrupp*" (SvD, 2017-09-27). En annan artikel från Aftonbladet (2017-10-05) menar att "*lagen om hets mot folkgrupp bör skärpas, då nazisternas politiska budskap är "glasklart"*". Skribenterna uttrycker tvivel kring om den nazistiska organisationen bör få demonstrera med hänvisning till lagen om hets mot folkgrupp och ifrågasätter hur det kommer sig att medlemmarna i organisationen inte blir dömda för detta brott. Skribenterna, liksom Waldron (2012:4), menar att hets mot folkgrupp skapar ett hot mot social fred samtidigt som det utför diskriminering och våld. Högerextremister angriper människans värdighet och syftet med NMRs aktioner är att traumatisera samt skrämja minoritetsgrupper (ibid., 106). En konsekvens av att traumatisera och skrämja individer med annan etnisk tillhörighet är att det kan leda till stigmatisering. Det finns även en stor känsla av att fördomsinriktat våld upplevs som normativt och det tillsammans med stigmatisering är en bidragande faktor till det mänskliga lidandet som finns bland många minoritetsgrupper (Delgado & Stefancic, 1997:5, Perry & Alvi 2011:57).

Det är väldigt svårt att koppla och döma nazistorganisationers handlingar till hatbrott (Bunar, 2007:174). Att argumentera för att skärpa lagen hets mot folkgrupp eller framhäva de grupper som utsätts är problematiskt och kritiserats av Jacob och Potter (1998:16). Att uppmärksamma de utsatta grupperna kan leda till ett bredare utanförskap, som i sin tur resulterar i självuppfyllande profetia (ibid., 64). Lagarna hets mot folkgrupp och hatbrott är skapade utifrån samhällets fördomar och trångsynthet (ibid., 27), vilket gör det svårt att fälla någon för hets mot folkgrupp och polisen avstår från att utföra några åtgärder på grund av de komplicerade rättsliga procedurerna (Bunar, 2007:174). Det är viktigt att ta hänsyn till, som nämnt ovan, att information som media får om brott är partisk eftersom den tillhandahålls av polisen (Chermak,

1994:98) och medias val av vilka berättelser som ska presenteras är de brott som anses dramatiska och aktuella. Våldsamma och ovanliga brott är typer av nyheter som skrivs om då de säljer mer än andra, till exempel inbrott (ibid., 99). Media är en av de främsta kunskapskällorna i modern tid och konstruerar därmed en social verklighet kring brott, samtidigt som de formar läsarnas uppfattningar om dessa (Barak, 1994:21).

Det är en våldsrörelse med en våldsideologi, som drar till sig våldsamma människor. (...) Det här är en rörelse som är omgärdad av hypermaskulinitet, där kroppen där ett pansar. De kamptränar och mäter sig med varandra. (...). Det är en miljö med antisociala personligheter, som snabbt blir aggressiva och har svårt med impuls kontroll. De spöar upp varandra, och andra, för småsaker (SvD, 2017-09-28).

Sammanfattningsvis visar resultatet att NMR framställs som en brottslig organisation, dock betonas inte huvudtemat hets mot folkgrupp lika ofta som subteman "hot", "våld" och "rädsla". De enstaka artiklar som betonar hets mot folkgrupp är debattartiklar. Utifrån studiens teoretiska utgångspunkter kan detta tänkas bero på att medias rapportering syftar till att locka och uppmärksamma läsaren samt att föda fantasin istället för att representera den fullständiga verkligheten (Barak, 1994:3). Det vi läser i nyheterna påverkar oss och leder till att vi gör en bedömning av olika företeelser. Hur dessa bedömningar görs är associerade med de tidigare kunskaper och erfarenheter vi har och kan resultera i att medias rapportering och innehåll medför olika konstruktioner genom att verka som ett yttre stimuli (Strömbäck, 2009:116).

6.2 Tema: Yttrandefrihet

Många av de artiklar vi har läst uttrycker att det är NMRs demokratiska rättighet att demonstrera samt yttra sina åsikter. Samtidigt som många artiklar framställer NMR som våldsbejakande och hotfulla poängteras det att de har rättigheter som alla andra medborgare i samhället, vilket är en konsekvens av lagen yttrandefrihet (Jacob & Potter, 1998:128).

Polisen tror att det kommer finnas motdemonstranter på plats i år för att störa NMR. – Det är sannolikt att man fokuserar på att förstöra eller störa för de som fått tillstånd. Polisen måste vara objektiv och skydda de som fått tillstånd i första hand. Oavsett vad man tycker om åsikten måste man vara neutral, säger Elisabeth Anestad biträdande kommenderingschef på polisen (Aftonbladet, 2018-06-29).

Vi har full förståelse för att RFSL kan känna ett obehag men grundlagen är väldigt tydlig. Alla i Sverige har rätt att uttrycka sin åsikt (DN, 2018-07-03).

Nazisterna får utnyttja sin yttrandefrihet. (...). Denna vidsträckta frihet är sprungen ur tanken att i en demokrati ska åsikter, hur avskyvärda de än är, få spridas. Det är en god ordning. Endast i diktaturer är det staten som avgör vilka budskap som får uttryckas (Aftonbladet, 2018-08-13).

I ovanstående citat framställs NMR och organisationens demonstrationer utifrån våra subteman *demokrati*, *rättighet* och *grundlag*. Genom att media i vissa artiklar framställer organisationen som rättighetsbärare och hänvisar till yttrandefriheten som en del av ett demokratiskt samhälle konstrueras organisationens handlingar som legitima och vi anser att media i och med det rättfärdigar NMRs aktioner och handlingar. Ovanstående citat går i enlighet med Jacob och Potters (1998) påstående om att skapa lagar utifrån människors värderingar, även om de skiljer sig från normerna, är svårt samtidigt som fördomar är ett suddigt fenomen. Genom att begränsa yttrandefriheten, eller göra definitionen av hatbrott bred, kommer en högre del av de brott som begås inom vissa grupper klassas som hatbrott, vilket är ett hot gentemot yttrandefriheten (Jacob & Potter, 1998:28). Att skapa lagar utifrån människors fördomar kan vara farligt, då fördomar är diffusa. Dessutom, menar Jacobs och Potter (1998:27), att lagen om hets mot folkgrupp grundar sig i trångsynthet. NMRs ideologier och åsikter är en del av yttrandefriheten som gäller i ett demokratiskt samhälle. Waldron (2012) är, i motsats till Jacobs och Potter (1998), kritisk till yttrandefrihetens bredd och anser att lagar som hets mot folkgrupp bör införas i USA. Att få rikta sina åsikter hur man vill skadar människors värdighet och ökar känslan av utsatthet (ibid.,106).

Till saken hör dock att rätten att demonstrera är en av våra grundläggande fri-och rättigheter och regleras i vår viktigaste grundlag, Regeringsformen. Av lagen (...) framgår att möjligheten att neka en gruppering rätten att genomföra en demonstration är mycket liten (Aftonbladet, 2018-08-13).

Det vanligast förekommande argumentet för medias rättfärdigande av NMRs demonstrationer och uttalanden är just huvudtemat yttrandefrihet, med hänvisning till att Sverige är ett demokratiskt land där alla har lika mycket rättigheter, även nazisterna. Ur ett annat perspektiv frångår media på detta sätt sitt moraliska ansvar när de lutar sig mot yttrandefrihet och rapporterar om fenomen som på många sätt kan öka utanförskapet och utsattheten för etniska minoriteter (Delgado & Stefancic, 1997:88).

Nazister bör få demonstrera. En yttrandefrihet som inte accepterar vedervärdiga åsikter är inte mycket till yttrandefrihet (Aftonbladet, 2017-09-30).

Fri och rättigheter gäller för envar. Man får begränsa demonstrationsfriheten likväl som man får begränsa yttrandefriheten, men yttrandefriheten är väldigt lite begränsad i Sverige (...). Det står att man ska ge tillstånd om man kan göra det utan fara för ordningen och säkerheten eller för trafiken vid sammankomsten SvD, 2018-08-17).

Ovanstående citat visar att organisationen, oavsett hur obehagliga deras åsikter än är, har rättigheter att uttrycka dessa med hänvisning till yttrandefriheten. Yttrandefrihet framställs som en viktig del av ett demokratiskt samhälle och måste upprätthållas oberoende av olika åsikter. Framställningarna av organisationen NMR återspeglar de socialt konstruerade perspektiven som finns i samhället och detta har som följd att konstruktionen av organisationens ageranden bidrar till att minska deras brottslighet (Barak, 1994:8), då media väljer att framställa NMR som rättighetsbärare. På så sätt formas även läsarnas uppfattning om brott (ibid., 21). De artiklar som fokuserar på NMRs rättigheter kan i stor grad leda till olika skildringar av samma händelse, situation, fenomen eller problem (Nelson, Clawson & Oxley, 1998:576). När media framställer en organisation, antingen som våldsbejakande samt farlig för samhällets ordning, eller som en del av det demokratiska samhället, gör läsarna omedvetna tankeanknytningar som har effekt på läsarens åsikter kring organisationen (Smith, et. al., 2015:569). I detta fall framställs NMRs åsikter och ideologier som acceptabla, vilket leder till att organisationen använder yttrandefriheten som ett instrument, vilket Delgado och Stefancic (1997) har framhållit. Delgado och Stefancic (1997) menar att yttrandefrihet är dåligt anpassad för att avhjälpa rasism eftersom att den samtidigt är kontraproduktiv och kan öka rasismen i samhället, vilket diskuteras i vissa artiklar (ibid., 88). Yttrandefriheten används som ett instrument och sköld för reformer av grupper som gör uppror (ibid., 89), i detta fall NMR. Artiklarna diskuterar kring organisationens förberedelser och händelser under deras demonstrationer, samt våldsamheten och polisernas arbeten vid demonstrationerna. Vid analys av artiklarna blir det tydligt att organisationens demonstrationer och åsikter är tillåtna med hänvisning till bland annat lagen om yttrandefrihet, trots att organisationen beskrivs som nazistisk. På samma sätt som Van Dijk (2012:26) menar framställs rasism begångna av vita Européer på ett eufemistiskt sätt, som exempelvis fördomsfullt.

Visst kommer deras symboler och slagord att uppröra människor, men demokratier garanterar inte rättigheten att inte bli upprörd (SvD, 2017-09-22).

Svensk lagstiftning talar om att man får uttrycka sina åsikter. Lagen reglerar att den som kommer till en allmän sammankomst (...) har rätt att uttrycka sig både för och emot den som talar(...). Även fanor och banderoller med budskap är tillåtna (...) (Aftonbladet, 2018-07-06).

Dessa citat handlar om NMRs demonstrationer och menar att även om organisationens symboler och slagord kan uppröra människor har de rätt till dessa med hänvisning till demokratin. Det är viktigt att ha i åtanke att yttrandefrihet är ett grundlagsskydd i ett demokratiskt land. Detta ignorerar dock vilka konsekvenser som den nazistiska organisationens uttalanden kan ha för de utsatta grupperna. Genom att framställa NMR närmare yttrandefrihet sker en automatisk avsaknad av offerdiskurs, då deras uttalanden anses som berättigade. En anledning till att media, moraliskt sätt, relaterar NMR till yttrandefrihet kan vara att det saknas direkta offer. Vanligtvis vid rapporteringen av NMRs demonstrationer finns det inget enskilt utsatt offer vilket gör det orimligt att tala om offerskap. Media frångår med andra ord offerdiskursen vilket gör det lättare att tala om yttrandefrihet och NMRs rättigheter. I de fall där det finns ett tydligt offer blir det tydligt att media vänder håll och NMR rapporteras då mer kring *hot, våld* och *rädsla*. Waldron (2012) menar att yttrandefrihet kan skada individer som tillhör etniska minoriteter och leda till ojämställdhet bland människor. Det finns också en stor känsla av att fördomsinriktat våld upplevs som normativt vilket kan leda till en negativ förändringar inom den stigmatiserade sociala interaktionen (Perry & Alvi, 2011:57). Enligt Löwander (1998) kan medias framställningar leda till, samt skapa ett större glapp mellan medborgare och de som har makt i samhället, i detta fall media (ibid., 97).

Sammanfattningsvis råder det konsensus bland artiklarna att NMR har rättigheter för att demonstrera och yttra sina åsikter. Detta sker med hänvisning till subteman *demokrati, rättigheter* och *grundlag* men också till demonstrationsrätt och huvudtemat yttrandefrihet. NMR framställs som en grupp våldsamma nazister med odemokratiska åsikter, samtidigt som de är en del av ett demokratiskt samhälle och har lika mycket rättigheter som andra. Detta går i enlighet med Delgado och Stefancics påstående (1997:11), att de flesta medlemmarna i det dominerande samhället kommer att visa både fördomar och diskrimineringar, men i överensstämmelse med samhällets normer. En del skribenter väljer att skriva om NMRs demonstrationer som en del av anhängarnas och organisationens rättigheter och istället kritiserar lagstiftningen. "*Lagen är problemet. Demonstrationsrätten tillåter inte att man skulle neka nazister att närvara (...) att man skulle förlägga en demonstration långt från ära och redlighet (...)* (Aftonbladet 2017-09-19)". Genom att media framställer NMR i relation till

demokrati och deras aktioner som rättigheter kan det tänkas ha stort inflytande på läsarnas uppfattning av organisationen och hur de ställer sig till organisationens verksamhet. Hur media konstruerar brott kan bidra till en minskning av brottsligheten (Barak, 1994:8). När acceptansen för organisationen ökar åsidosätts demonstrationerna och de ideologiska uttalandena tas inte på lika stort allvar. Resultaten och analysen under detta tema visar att det finns olika synpunkter gällande huruvida NMR förhåller sig till yttrandefrihet eller inte. De artiklar som framställer NMR närmare yttrandefrihet hänvisar till subteman *demokrati, rättigheter* och *grundlag*. Det framkommer även få artiklar som menar att yttrandefriheten bör skärpas, och dessa hänvisar som tidigare forskning, till de skador som organisationens uttalanden kan leda till. Sammantaget kan det konstateras att de varierade bilderna media konstruerar påverkar den allmänna åsikten på olika sätt.

7. Slutsats och diskussion

Det kan antas att medias konstruktion av NMR dels påverkar samhällets bild av organisationen men också enskilda individer. Syftet med denna studie var att undersöka hur media konstruerar organisationen NMR i relation till yttrandefrihet och hets mot folkgrupp och huruvida det framställs ett offerskap i medias artiklar. Detta för att kunna bidra med en förtydligad bild av det utforskade området då det är ett kontroversiellt område. Studiens frågeställningar är ”hur konstruerar media NMR i relation till hets mot folkgrupp och yttrandefrihet?” och “hur framställs offerskapet i samband med NMR i tidningsartiklarna?”

Efter den genomförda analysen av temat hets mot folkgrupp uppmärksammade vi att NMR konstrueras som en brottslig organisation, i och med subteman *het, våld* och *rädsla*. Dock betonas dessa subteman mer än huvudtemat hets mot folkgrupp. Lagen hets mot folkgrupp tas endast upp i enstaka debattartiklar, då i samband med svårigheterna i vad som kan och bör anses som hets mot folkgrupp. Genom att kontinuerligt framställa NMR i relation till *het, våld* och *rädsla* talar det om för läsare att det är en ohederlig organisation samt att media ofta poängterar deras nazistiska riktning. Vi anser dock, och i enlighet med Waldron (2012), Van Dijk (2011) och Löwander (1998), att detta resulterar i en problematisk framställning av NMR eftersom medias fokus hamnar på organisationens våldsbejakande snarare än deras ideologier. Trots att media refererar till NMR som en nazistisk organisation negligeras deras ideologiska grund i rapporteringarna. Lagar som hets mot folkgrupp samt hatbrott försummas helt, vilket kan leda till att man underskattar etniska minoriteters upplevda utsatthet (Delgado & Stefancic, 1997:5).

Det hotar samhällets jämställdhet och enligt oss är detta en intressant aspekt eftersom detta sker genom omedvetna makthandlingar och kan leda till en legitimering av rasism (Löwander, 1998: 96).

Vad gäller genomförd analys av hur organisationen konstrueras i relation till yttrandefrihet visar resultatet att det råder en gemensam syn i media, att NMR har rättigheter att demonstrera och uttrycka sina åsikter. Detta sker med hänvisning till subteman *demokrati*, *rättigheter* och *grundlag*. Det är rimligt att anta att dessa konstruktioner påverkar oss, vilket forskarna Nelson, Clawson och Oxley (1998) bevisar i deras studie. Det finns ett tydligt och enhälligt förakt gentemot NMR i de flesta artiklar vi läst men inte i förhållande till etniska minoriteters utsatthet, vilket var vår föreställning innan studien. Istället handlar föraktet om att försvara demokratin från NMR, men utan att begränsa yttrandefriheten. Problemet är dock att effekten av att framställa organisationen genom denna konstruktion är att det aktiverar koncept, kopplade till demokrati och rättighet, hos läsaren. Vi anser, precis som Nelson, Clawson och Oxley (1998), att det finns en möjlighet att toleransen för organisationen ökar när media rapporterar om NMR i relation till yttrandefrihet, *demokrati*, *rättighet* och *grundlag* (ibid., 568). Vilket också går i enlighet med att rasismen legitimeras (Löwander, 1998) och istället för att föra en diskussion kring organisationens oacceptabla nazistiska propaganda anser vi att resultatet visar att fokus snarare hamnar på organisationen som en allmänt kriminell verksamhet. Ett resultat som vi finner intressant är det faktum att det mer eller mindre saknas en offerdiskurs. NMRs handlingar framställs som hot mot samhället och demokratin, men i de få artiklar där något typ av offer framställs är det dock journalister, vita personer, HBTQ-grupper eller valarbetare. Detta var inte ett resultat som vi förväntade oss då vår förförståelse var att etniska minoriteter skulle vara de som ansågs offer av NMRs aktioner. Detta tolkar vi dock som ett resultat av brott som social konstruktion. Media bestämmer vilken brottslighet som är viktig att rapportera om vilket skapar en social verklighet för läsaren (Barak, 1994:21). NMRs rasism konstrueras inte som brottslig i många av artiklarna och därav framställs inget offer. Detta kan antas bero på att de etniska minoriteterna inte passar in i de ramar som finns i samhället gällande idealiska offer (Christie, 2001) samt att det finns en lägre trovärdighet för minoriteter (Delgado & Stefancic, 1997:89).

I likhet med tidigare forskning råder det en spänning mellan lagarna hets mot folkgrupp och yttrandefrihet där rapporteringen i media verkar oense kring hur organisationens agerande bör bemötas. Resultatet visar att relationen mellan hets mot folkgrupp och yttrandefrihet inte är svart och vit. Tiby (2011) diskuterar de svårigheter som finns med att döma någon för hets mot

folkgrupp eftersom det är svårt att identifiera motivet (Tiby, 2011:205). På samma sätt som i de artiklar vi har analyserat finns det inget direkt hatmotiv gentemot en person. I de få artiklar som diskuterar huruvida NMRs agerande bör dömas för hets mot folkgrupp är gränsen till yttrandefrihet diffus. Bunar (2007:174) menar på att gränsen mellan de olika lagarna är diffusa och de kritiserar varandra, yttrandefriheten kan öppna dörrar till hets mot folkgrupp och hets mot folkgrupp begränsar yttrandefriheten. Detta syns även i tidningsartiklarna som har analyserats då artiklarna slits mellan de olika lagarna. Å ena sidan hävdas allas demonstrationsrätt samt yttranderätt men å andra sidan är många skribenter tveksamma till NMRs handlande. Det är dock viktigt att poängtera att yttrandefriheten är en grundlag, till skillnad från lagen hets mot folkgrupp, och grundlagar är svårare att ändra än andra lagar (Nationalencyklopedin, u.å.c). Samtidigt är lagen om hets mot folkgrupp sprungen ur att begränsa grundlagen yttrandefrihet och skydda gentemot förtal och förolämpningar (Nationalencyklopedin, u.å.b). Det är en svår balansgång mellan lagarna och vad som kan anses rätt och fel. Meningen med vår studie är dock inte att ta ställning gällande lagstiftningen, men vi anser däremot att media skriver om det som säljer men konsekvenserna av vad som skrivs i artiklarna får ingen vidare uppmärksamhet. Hur media konstruerar NMR kan vara problematiskt gällande acceptansen av högerextremism (Nelson, Oxley & Clawson, 1998). Åt vilken sida media lutar sig mest åt skapar och konstruerar dock en social verklighet kring brott (Barak, 1994:21). I linje med Van Dijks forskning (2012) indikerar även vår studie på att media spelar en stor roll i återskapandet av kunskaper och ideologier (ibid.,16-17). Media lär oss om världen utanför vår egen (Barak, 1994:21) men den makt media har skapar dock ett band mellan medborgarna och nationalstaten som vi anser, i sin tur, kan bidra till nationalism.

Efter genomförd mediaanalys var också tydligt för oss att de tre olika tidningarna förhöll sig ganska olika till NMR. Vi ansåg att det var lättare att hitta ett bredare åsiktsspektrum i Aftonbladet än vad det var i DN och SvD. Rapporteringen i Aftonbladet uppfattade vi som mer känslös och personlig i konstruktionen av NMR. I DN och SvD var rapporteringen väldigt neutral, saklig och ibland okänslig. Vår tolkning av detta är att det kan skilja sig på grund av de politiska riktningarna tidningarna har, då Aftonbladet ”utgår från läsarens perspektiv, med syfte är att kritiskt granska politiska makter” (Aftonbladet, 2016) samtidigt som SvD säger dig vara mer konservativa och snarare upplysa och informera läsarna (SvD, u.å.). Det kan också skilja sig i rapporteringen eftersom DN och SvD är dagstidningar och deras läsare är i största del prenumeranter. DN och SvD är inte lika beroende av antalet ”klick” på deras hemsidor eller antalet sålda papperstidningar. Aftonbladet, däremot, har inte prenumeranter på samma sätt och

är därför mer beroende av att fånga läsare via intresseväckande löpsedlar eller rubriker. Vi anser att detta kan leda till en ojämn kvalitet i rapporteringen. DN och SvD kan i större utsträckningen hålla sig mer informativa och sakliga. Samtidigt som Aftonbladet behöver skriva det som väcker intresse hos läsaren i form av dramatiserade och chargerade rubriker som gör en nyfiken att vilja läsa mer.

Det huvudsakliga syftet med studien var att analysera hur media konstruerar den högerextremistiska organisationen NMR och offerskap i relation till NMR. Sett till våra frågeställningar och de resultat vi fått anser vi att studien ämnat att undersöka det som var målet. Vi anser dock att det finns svårigheter med resultatets generaliserbarhet eftersom vi tagit med det som vi ansett viktigt och betydelsefullt för studien. Det är också svårt att tala om generaliserbarhet utifrån den mängd artiklar vi har analyserat. De slutsatser som vi har kommit fram till väcker snarare ett intresse för framtida forskning och därför har vi lagt stor vikt på materialets transparens.

7.1 Framtida forskning

Utifrån de resultat vi kom fram till i denna studie kan det tänkas intressant att utveckla studieområdet. Ett alternativ för framtida forskning, som vi uppmärksammade under vår analys, är att studera de konsekvenser som medförs av medias makt och konstruktion. För att få en bredare och djupare kunskap på området skulle man förslagsvis kunna göra intervjuer med de individer som kan tänkas påverkas av NMRs aktioner och medias konstruktion. Vid intervjuer är det dock viktigt att ta etiska principer (Vetenskapsrådet, 2002:6) i beaktning och det krävs ett mer omfattande arbete för att nå ett mer djupt och generaliserbart resultat.

Ett ytterligare alternativ för framtida forskning skulle kunna vara att utföra diskursanalys. En viktig utgångspunkt i denna metod är föreställningen om att vi delar in och tolkar omvärlden med hjälp av språket och att det har konsekvenser för människor. Studieobjektet, diskurser, språk och språkanvändning ligger i centrum för denna metod (Boréus, 2017:177), vilket skulle bidra till en grundligare viktologisk kunskap om hur NMR och offren konstrueras genom medias språk.

8. Litteraturförteckning

Ahrne, G. & Svensson, P. (red). 2015. *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Barak, Gregg. (1994). *Media, process, and the social construction of crime: studies in newsmaking criminology*. New York: Garland Inc

Boréus, Kristina. (2017). "Diskursanalys". I: Ahrne, G & Svensson, P. (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. S. 176-190. Stockholm: Liber.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology*. *Qualitative Research in Psychology*. 3 (2). pp. 77-101. DOI: 10.1191/1478088706qp063oa

Bryman, Alan. (2014). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2:6. uppl. Oxford: Oxford University Press.

Bunar, Nihad. (2007). *Hate Crimes Against Immigrants in Sweden and Community Responses*. Stockholm University and National Police Academy, Stockholm, Sweden. Stockholm: Sage Publications

Burr, Vivien. (2003) *An introduction to social constructionism*. 2. Ed. London: Sage.

Chermak, Steven. (1994). Crime in the News Media: A Refined Understanding of How Crimes Become News. I: Barak, G. (red). *Media, process, and the social construction of crime: studies in newsmaking criminology*. New York: Garland Inc. S. 95-131

Christie, Nils. (2001) "Det idealiska offret.". I: Sahlin, I. & Åkerström, M. (red). *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur AB. S. 46-60

Delgado, R. & Stefancic, J. (1997). *Must we defend Nazis?: Hate Speech, Pornography, and the New First Amendment*. New York: New York University Press

Jacobs, J. & Potter, K. (1998). *Hate Crimes: Criminal Law & Identity Politics*. USA: Oxford University Press

Löwander, Birgitta. (1998). *Rasism och antirasism på dagordningen - studier av televisionens nyhetsrapportering i början av 1990-talet*. Sociologisk forskning. (35:3-4, 85-100). Hämtad 2018-11-14: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1131239/FULLTEXT01.pdf>

Lööw, Heléne. (2015). *Nazismen i Sverige 2000-2014*. Stockholm: Ordfront

Perry, Barbara. (2001). *In the Name of Hate*. New York: Routledge.

Perry, B. & Alvi, S. (2011). 'We are all vulnerable': The in terrorem effects of hate crimes. *International Review of Victimology*. doi: 10.1177/0269758011422475

Rennstam, J & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie: Om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Sohlberg, P & Sohlberg, B. (2013). *Kunskapens former: Vetenskapsteori och forskningsmetod*. Stockholm: Liber AB.

Strömbäck, Jesper. (2009). *Makt, medier och samhälle*. Stockholm: SNS Förlag.

Svensson, P & Ahrne, G. (2015). "Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt". I: Ahrne, G & Svensson, P. (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. S. 17-31. Stockholm, Liber.

Thurén, Torsten. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber AB

Tiby, Eva. (2011). "Hatbrott och legalstrategier: möjligheter och risker". I Lernestedt, I & Tham, H. (red). *Brottsoffret och kriminalpolitiken*. Norstedts Juridik: Stockholm, s. 201-216.

Van Dijk, Teun A. (2012). "The Role of the Press in the Reproduction of Racism". I: Messer, M, Schroeder, R & Wodak, R. (red). *Migrations: Interdisciplinary Perspectives*. S. 15-27. Wien: Springer.

Waldron, Jeremy. (2012). *Harm in Hate Speech*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

8.1 Litteraturförteckning av internetkällor

Aftonbladet. (2016-10-19). *Om Aftonbladet*. Hämtad 2018-11-14:

<https://www.aftonbladet.se/a/LOIQ4>

Brå. (2001). *Hets mot folkgrupp*. Rapport: 2001:7. Hämtad 2018-11-14:

https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800019149/1371914731775/2001_7_hets_mot_folkgrupp.pdf

Brå. (2017). *Hatbrott 2016: Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott*. Rapport 2017: 11. Hämtad 2018-11-14:

https://www.bra.se/download/18.4c494ddd15e9438f8ada9786/1513175214923/2017_11_Hatbrott_2016.pdf

Brå. (2009). *Våldsam politisk extremism: Antidemokratiska grupperingar på yttersta höger - och vänsterkanten*. Rapport 2009: 15. Hämtad 2018-11-14:

<https://web.archive.org/web/20111116103708/http://www.sakerhetspolisen.se/download/18.5bf42a901201f330faf80002541/valdsampolitiskextremism.pdf>

DN. (2008-02-28). *Om dagens nyheter*. Hämtad 2018-11-14: <https://www.dn.se/nyheter/om-dagens-nyheter/>

Expo. (2016). *Så våldsamma är nazisterna i nordiska motståndsrörelsen*. Hämtad 2018-11-14: <https://expo.se/2016/12/s%C3%A5-v%C3%A5ldsamma-%C3%A4r-nazisterna-i-nordiska-motst%C3%A5nds%C3%B6relsen>

Expo. (2018). *Nordiska motståndsrörelsen*.

Hämtad 2018-11-14: <https://expo.se/fakta/wiki/nordiska-motst%C3%A5nds%C2%ADr%C3%B6relsen>

Nationalencyklopedin. (u.å.a). *Hets mot folkgrupp*. Hämtad 2018-11-12:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/hets-mot-folkgrupp>

Nationalencyklopedin. (u.å.b). *Yttrandefrihet*. Hämtad 2018-11-12:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/yttrandefrihet>

Nationalencyklopedin. (u.å.c). *Grundlag*. Hämtad 2019-01-21:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/grundlag>

Nordiska motståndsrörelsen. (2018a). *Invandring och hemskickning*. Hämtad från 2018-11-12: <http://www.nordiska-motstandsrorelsen.se/invandring-hemskickning-och-bistand/>

Nordiska motståndsrörelsen. (2018b). *Yttrandefrihet*. Hämtad 2018-11-12:
<http://www.nordiska-motstandsrorelsen.se/yttrandefrihet/>

Regeringskansliet. (2018). *Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara*. Hämtad 2018-11-12
<https://www.regeringen.se/49e20a/contentassets/64308b0cc8a14ddb8532ff541369c602/strategi-for-en-stark-demokrati--framja-forankra-forsvara.pdf>

Regeringskansliet. (2006). *FN:s konventioner om Mänskliga rättigheter*. Producerat av Justitiedepartementet och Utrikesdepartementet. Hämtad 2018-11-13:
http://www.manskligarattigheter.se/dm3/file_archive/060621/9649d2011fd4f5bb858acf1419189c67/konventionstexter_pdfversion.pdf

Riksdagen (u.å). SFS nr: 1991:1469 *Yttrandefrihetsgrundlag*. Hämtad 2018-11-15:
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/yttrandefrihetsgrundlag-19911469_sfs-1991-1469

SvD. (u.å.). *Fakta om SvD*. Hämtad 2018-11-15: <https://kundservice.svd.se/omsvd/>

Vetenskapsrådet. 2002. *Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*. Tryck: Elanders Gotab. Hämtad (från Mondo): 2018-11-23

Åklagarmyndigheten. (u.å.) *Hets mot folkgrupp*. : <https://www.aklagare.se/ordlista/h/hets-mot-folkgrupp/>

8.2 Litteraturförteckning av empiriskt material

Cantwell, Oisín. (2018-08-13). *Rikta era krav mot politikerna i stället*. Hämtad 2018-11-15: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/oRaxO7/rikta-era-krav-mot-politikerna-i-stallet>

Cantwell, Oisín. (2017-09-30). *Ska dessa nazister verkligen få demonstrera?* Aftonbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/G42ml/ska-dessa-nazister-verkligen-fa-demonstrera>

DNs ledarredaktion. (2018-06-14). *Ledare: Nazister utgör ett hot på riktigt*. Dagens Nyheter. Hämtad 2018-11-15: <https://www.dn.se/ledare/ledare-nazister-utgor-ett-hot-pa-riktigt/>

Ericson, Pernilla. (2018-08-25). *Hur kan nazister få sabba demokratin*. Aftonbladet. Hämtad (2018-11-15): <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/KvAJxy/hur-kan-nazister-fa-sabba-demokratin>

Hansson, Lena. (2018-05-28). *NMR ägnar sig åt lågradig terror mot befolkningen*. Dagens Nyheter. Hämtad 2018-11-15: <https://www.dn.se/asikt/nmr-agnar-sig-at-laggradig-terror-mot-befolkningen/>

Holmqvist, Anette. (2018-07-06). *Polisen: Därför ingriper vi inte mot nazisterna*. Aftonbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/6n7MAr/polisen-darfor-ingriper-vi-inte-mot-nazisterna>

Kärkkäinen, Catarina. (2018-08-08). *Catarina Kärkkäinen: Håll gatorna fria från NMR*. Svenska Dagbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://www.svd.se/hall-gatorna-fria-fran-nmr?fbclid=IwAR1lwqp8pNoFtdcCccHOGSLTNiVDwb-BMexpBvCyafu8xJdsUNicHbm55BU>

Larsson, Petter. (2017-09-19) *Polisen kan inte säga nej*. Aftonbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayPDF?documentId=057349201709191b0b25f2ee3292c6a24f4b6731155bc3&serviceId=2>

Lindberg, Anders. (2017-10-05). *Demokratin kan stoppa nazismen*. Aftonbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/o4oVW/demokratin-kan-stoppa-nazismen>

Mudde, Cas. (2017-09-22). *Besegra extremisterna genom att hylla demokratin*. Svenska Dagbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://www.svd.se/besegra-extremisterna-genom-att-hylla-demokratin>

Osignerad ledartext. (2018-08-17). *Därför får NMR tillstånd att demonstrera*. Svenska Dagbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://www.svd.se/darfor-far-nmr-tillstand-att-demonstrera>

Sallinen Pirttialo, Jani. (2018-07-06). *Kan man stoppa NMR från Almedalen?* Svenska Dagbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://www.svd.se/svd-reder-ut-kan-man-stoppa-nmr-fran-almedalen>

Schreiber, Evelyn. (2018-05-03). *Hell vilket brakfiasko, Nordiska motståndsrörelsen*. Dagens Nyheter. Hämtad 2018-11-15: <https://www.dn.se/arkiv/ledare/hell-vilket-brakfiasko-nordiska-motstandsrörelsen/>

Sundkvist, F., Svensson, F. & Wiman, E. (2017-09-27). *Experter: Nazisterna kan stoppas – polisen är okunnig*. Svenska Dagbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://www.svd.se/experter-nazisterna-kan-stoppas--polisen-ar-okunniga>

Sundkvist, F., Svensson, F. & Wiman, E. (2017-09-28). *Våldsbrott genomsyrar NMR: "Spöar folk för småsaker"*. Svenska Dagbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://www.svd.se/valdsbrott-genomsyrar-nmr-spoar-folk-for-smasaker>

Svensson, Olof. (2018-06-29). *Så rustar polisen för att undvika kaos i Almedalen*. Aftonbladet. Hämtad 2018-11-15: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/Kv9aw6/sa-rustar-polisen-for-att-undvika-kaos-i-almedalen>

Tenitskaja Carlsson, A & Orrenius, N. (2018-07-02). *NMR får utökad tillstånd i Almedalen*. Dagens Nyheter. Hämtad 2018-11-15: <https://www.dn.se/nyheter/politik/nmr-far-utokat-tillstand-i-almedalen/>